

International Journal of Academic Value Studies

ISSN : 2149 - 8598
www.javstudies.com

(Yayınlanma Tarihi: 12/12/2016)

International Journal of Academic Value Studies, 2016 / 2 (6): 107-116.

AB'nin Kurumsal ve Yasal/Hukuki Açından Terörle Mücadele Politikaları

Öğr.Gör. Altun ALTUN

Hakkari Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Elemanı, altunaltun6@hotmail.com

Özet

11 Eylül olaylarından sonra Avrupa güvenlik ajandasının en üst köşesine terörle mücadeleyi koymuştur ve 2004 Madrid ve 2005 Londra saldırılarıyla uluslararası terörün yeni bir biçimiyle yüzleşmiştir. O günden sonra Avrupa Birliği terör tehdide karşı 4 ana amacı/aracı benimsedi: prevent (önleme), protect (koruma), pursue (takip etme/izleme) ve respond (karşılık verme). Ayrıca Birlik kurumsal ve hukuki bir taslak oluşturdu. Terörle mücadele de AB kurumlarının yetkileri arttırıldı. Terörle mücadele AB'nin en önemli kurumları olarak Avrupa Komisyonu, Europol ve Eurojust ortaya çıkmaktadır. Bir yandan terörle mücadelede olumlu sonuçlar alınırken diğer yandan ise koordinasyon eksikliği, bilgi paylaşımındaki aksaklıkları ayrıca istihbarat ve yargısal işbirliğinin istenilen düzeyde gerçekleşmemesi işleri zorlaştırmaktadır. Terörist gruplarının yeniden tanımlanması ve bunun AB ülkeleri için ortak tanım olarak kabul edilmesi, Avrupa Tutuklama Müzakeresinin kabulü ve biyometrik fotoların pasaportlarda kullanılmasıyla terörle mücadele AB'nin önünü açmaktadır. Adı geçen Müzakereler ve biyometrik fotolar AB'nin terörle mücadelesinde elini güçlendirmekte ve başarılı sonuçlar almasına katkıda bulunmaktadır. Fakat diğer taraftan da terörle mücadele ederken insan hakları ve özgürlükleri konusunda bir takım endişelere neden olmaktadır. Bu çalışmada, AB'nin terörle mücadelesini hem hukuki hem de kurumsal açıdan ele alarak değerlendirme yapılacak ve terörle mücadele ederken AB'nin yetersizlikleri ve eksiklikleri dile getirilecektir.

Anahtar kelimeler: Avrupa Birliği, 11 Eylül, Terörizm, Terörle Mücadele

Jel Kodları: N40- J18-K33

The EU's Institutional And Legal/Judicial Counter-Terrorism Policies

Abstract

Europe put counter-terrorism at the top of its agenda after the events of September 11 and faced a new face of international terrorism with 2004 Madrid and 2005 London attacks. After that day, the European Union adopted 4 main pillars: prevent, protect, pursue and respond. Moreover, the Union established a institutional and judicial draft. The authority of EU institutions in counter-terrorism was increased. The European Commission, Europol and Eurojust stand as the most important institutions of the EU in counter-terrorism. While positive results are being taken in counter-terrorism, on the other hand, lack of coordination, problems in information sharing, and the problem that cooperation in intelligence and judiciary issues is not on the desired level, make their job difficult. By re-defining terrorist groups and acceptance of this as the common definition for EU countries, ratification of the European Arrest Warrant, and usage of biometric photos in passports counter-terrorism clears the way for the EU. The Warrant in question and biometric photos make the EU stronger in counter-terrorism and contribute to its successful outcomes. On the other hand, these lead to a set of concerns about human rights and freedoms while fighting terrorism. In this study, the EU's counter-terrorism

measures will be discussed in both institutional and legal sense, and the EU's shortcomings and incompetence in counter-terrorism will be reviewed.

Key Words: European Union, September 11, Terrorism, Counter-Terrorism

JEL Classification: N40- J18-K33

GİRİŞ

Avrupa'nın terörle mücadelesi 1970'lere kadar uzanmaktadır. TREVI (Terörizm, Radikalizm, Aşırılık ve Siyasi Şiddet) Grubu polis ve istihbarat konularında müzakere ve işbirliği için bir forum olarak 1976 yılında kurulmuştur. Bu çerçevede, adalet ve AB Üyesi Ülkelerin içişleri bakanları istihbarat alışverişinde, teröristlerden oluşan kara liste, dış terörist tehditlerin analizi, özel amaçlı terörist gruplar ve teröristlerin tutuklanması ve yargılanmasını kolaylaştırdı. 1980'lerin ortalarında bir dizi terörist saldırıları takiben, Avrupa Topluluğu'nun ulusal vize politikalarının koordinesi ve terörizmle mücadelede işbirliği için sınırındaki kontrolleri artırmak ve pasaport sahtekarlığı ile mücadelede etmek amacıyla TREVI Gruba ilaveten bir çalışma grubu kuruldu.(Bures, 2006:58). İkinci örnek ise 1977'te ise Terörün Yok Edilmesi üzerine Avrupa Konvansiyonu (the European Convention on the Suppression of Terrorism)'dur.

Terörle mücadele TREVI grubu sayesinde AB üye ülkeleri ve kurumları arasındaki iletişim ve koordinasyon artırıldı. Daha sonra Polis Çalışma Grupları ve Terörle Mücadele Grubu gibi ilave bir takım küçük gruplar da kuruldu. Maastricht Antlaşması ile TREVI grubu diğer AB kurumları yeni bir çatı altında bir araya getirdi. Juliet Lodge'nin belirttiği gibi, 1980'lerin sonlarında, birçok AB Üyesi Devlet; uluslararası terörizm üzerine sahip olduğu veri bankası ve bilgi alışverişinden dolayı Interpol TREVI grubuna göre daha etkili bir forumdur. Daha da önemlisi, Trevi tarafından ele alınan sorunlar çözümlenmedikçe AB iç pazar süreci tamamlanmış olmayacağını açıkça ortaya koymuştur. Maastricht Antlaşması, özellikle terörü önleme ve mücadele amacıyla üç farklı ortak eylem yöntemi geliştirerek ciddi bir form olarak anılacaktır. Bunlar;

- 1) Europol dahil olmak üzere polis güçleri, gümrük idareleri ve diğer yetkili makamlar arasında daha yakın işbirliği
- 2) Üye Devletlerin Yargı ve diğer yetkili makamlar arasında daha yakın işbirliği
- 3) Cezai konularda kuralların yakınlaştırılması gerekli.

11 Eylül'den önce, her üç alanda bazı ilerlemeler ortak olarak geliştirilmiştir. Ancak pratik uygulamalar genellikle acı ve yavaş oldu. Ayrıca EUROPOL 1997 Maastricht anlaşmasıyla kuruldu. Bir sene sonra da kendi işlevsel faaliyetlerine başladı. Polis işbirliği alanında AB polis koordinasyon birimi Europol'ün kurulması, Maastricht Antlaşması'nın bir hükmüdür. Europol'ün Uyuşturucu Birimi (EDU) 3 Ocak 1994 tarihinde sınırlı işlemlere başladı. Bunu takiben, taahhüt ya da hayat, uzuv, kişisel özgürlüğüne veya mülküne karşı terörist faaliyetleri sırasında işlenen muhtemel suçları ile ilgili olanlar da dahil olmak üzere", suçluluğun diğer alanlarında Europol'ün görev eklendi. Tüm AB Üye Devletleri tarafından nihayet Temmuz 1999 yılında onaylanan Europol Sözleşmesi, imzalanana kadar Europol tam faaliyetlerine başlayamadı (Bures, 2006:59).

Her ne kadar TREVI grubu sayesinde koordinasyon ve işbirliği artsa da yeterli olmamıştır ve de AB üyesi ülkeler tarafından terörle mücadele konusu 11 Eylül saldırıları ve Madrid ve Londra'nın terörist gruplar tarafından saldırıya maruz kalmasına kadar çok ciddiye alınmamıştır (Casale, 2008:50).

Terörizmle mücadele bir devletin güvenliği ve egemenliği ile ilgili yüksek hassasiyet durumunu ifade eder. Çünkü terör örgütleri devletten siyasal, sosyal ve ekonomik birtakım beklentileri için silahlı mücadeleyi araç olarak kullandıklarını ifade etseler bile aslında devleti

kendi şiddet ortamlarına çekmeye çalışmakta ve devletin meşruiyetini sorgulanır hale getirmektedirler. Bu bağlamda terörle mücadele her ne kadar siyasal bir olgu olsa da hukuki ve kurumsal bir çerçevede yürütülmesi elzemdir (Tangör ve Saygın, 2012: 89).

Çalışmada Avrupa Birliği'nin teröre karşı mücadele politikaları, 11 Eylül'e vermiş olduğu tepki, kurumsal ve hukuki çatı altında olmak üzere üç başlık altında incelenecektir.

1. 11 EYLÜL SALDIRILARINA KARŞI AB'NİN VERMİŞ OLDUĞU TEPKİ

11 Eylül 2001 tarihinde ABD'nin Washington ve New York kentlerindeki bazı stratejik ve sembolik hedeflere yönelik olarak gerçekleştirilen tarihin en büyük terör saldırıları, uluslararası güvenlik kavramının ve güvenlik yapılanmalarının yeniden gözden geçirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Asimetrik tehdit olarak adlandırılan ve uluslararası sistemde terörist gruplar gibi küçük aktörlerin büyük güçlere ağır kayıplar verdirmesini ifade eden yeni tehlikeyle mücadele edebilmek için, dünyanın tek hegemonik gücü olan ABD dahi güvenlik politikalarında köklü değişikliklere gitmiştir. ABD'de ortaya çıkıp, binlerce kişinin hayatına ve milyarlarca dolarlık mali zarara yol açması gelişmiş ülkelerdeki halkı dehşete ve paniğe düşürmüştür. Terörizmin nihai amacı da zaten budur. Saldırı sonrası Batılı başkentlerde yapılan değerlendirmeler sonucunda terörizm 21. Yüzyılın en büyük tehdidi ilan edilmiştir (Akgün, 2006:11-35).

Avrupa, Amerika'ya yapılan 11 Eylül olaylarını Batı'ya karşı yapılan terörist hareket olarak algılamıştır. Örneğin Tony Blair, "ABD ile terörizm arasında değil terörle demokratik ve özgür dünya arasındaki bir savaştır" nitelemesinde bulunmuştur (Casale, 2008).

Madrid ve Londra olaylarından sonra ise terörizm uluslararası bir üst level'a zıplamış ve terörün yeni formu yani mega terörizm ortaya çıkmıştır. Geçmişte terörizm, kolayca tarif edilebilen ve belirli bir komuta –kontrol mekanizmasına sahip, ideolojik bir amaç ya da ulusal kurtuluş mücadelesi olarak tanımlanırdı.(Casale, 2008:51). Günümüzde küresel terör, sınırları ve kimliği nerede olabileceği tam belli olmayan yapısıyla geçmişe nazaran daha tehlikeli ve öldürücü niteliktedir. Ağ tabanlı organizasyon yapısı ve gevşek bağları nedeniyle çözümleri de oldukça zordur. Dünya üzerindeki hiçbir devlet bu tehditten muaf değildir (Sökmen, 2009: 109). Bu yeni tür terörizm ise şudur: geniş arazi tahribata yol açan, mümkünse kitle imha silahlarını kullanarak örgütün kendi menfaat ve isteğine göre kullanmaktır. Bu yeni terörist örgütler dünyayı bir ağ gibi sarmış ve dünyanın her yerinde örgütlenmiştir. Buna örnek olarak da El-Kaide'yi gösterebiliriz.

11 Eylül sonrasında ise AB Konseyi, "Terörizm tüm dünyaya ciddi anlamda meydan okumakta ve de AB'nin birincil amacı ve hedefi terörle mücadele olacaktır" diye ifade ederek ABD'nin yanında yer almıştır. 11 Eylül saldırıları AB'nin hukuki ve kurumsal alanında köklü değişiklikler yaratmasa da dış politika kulvarında AB'nin küresel güç dengeleri arasında bulunma isteğini daha da pekiştirmiştir. Saldırının ardından AB devlet ve hükümet başkanları 21.09.2001 tarihinde Brüksel'de olağanüstü bir Konsey Zirve toplantısı gerçekleştirerek terörizmle mücadeleye katkı sağlamak için birtakım yeni önlemler içeren 'eylem planı'nı kabul etmiştir (Kaya, 2003:80). Konsey olağanüstü zirve toplantısında terörizmle mücadele politikası kapsamında aşağıda belirtilen başlıklar altında alınacak önlemlere ilişkin eylem planını onaylamıştır (Kedikli, 2006:63):

- 1) Polis ve adli işbirliğinin arttırılması,
- 2) Uluslararası hukuk mekanizmalarının geliştirilmesi,
- 3) Terörizmin finansmanıya mücadele,
- 4) Hava güvenliğinin güçlendirilmesi,
- 5) AB'nin bu alandaki küresel eylemlerinin koordine edilmesidir.

Terörizme karşı alınan bu önlemlerin ABD vatandaşları ve Afganistan sivil halkı ile dayanışma, hava ve diğer ulaşım sektörlerinde yükseltilmiş güvenlik, ABD ve AB üyesi olmayan diğer ülkelerle polis ve adli işbirliğini geliştirmek ve terörizme karşı diplomatik işbirliğini artırmaktan oluştuğu ve tüm bunların kararlılık anlayışı çerçevesinde gerçekleşeceği vurgulanmaktadır. Komisyonun 19.09.2001 tarihli "Terörizmle Mücadeleye İlişkin Konsey Çerçeve Karar Tasarısı" nın 3. Maddesinde de bu kararın içerdiği terör ve terörizm kavramlarının neler olduğu ayrıntılı olarak ifade edilmiştir (Kaya, 2003:80).

Karar tasarısının üçüncü maddesi; Terörizm kavramını ve suçlarını şu şekilde ele almaktadır: her üye devlet, kendi ulusal hukuklarına göre tanımlanmış olan bir şahıs ya da grup tarafından bir ya da birden fazla ülkeye karşı kurumlarını ya da halkını sindirmek ya da o ülkenin siyasi, ekonomik veya sosyal yapısını ciddi şekilde değiştirmek ya da yıkmak amacıyla kasten işlenen aşağıdaki suçların 'terörist suçlar' olarak cezalandırmaları için gerekli tedbirlerin alınmasını sağlayacaktır:

a) cinayet; b) bedensel bütünlüğe zarar verme; c) adam kaçırmaya ya da rehin alma; d) gasp ya da haraç; e) hırsızlık ya da soygun; f) devlet ya da hükümete ait tesislerin, kamuya ait ulaşım imkânlarının ve kamunun kullanımına sunulmuş yer ve malların zorla ele geçirilmesi ya da bunlara zarar verilmesi; g) silah ve patlayıcının imal edilmesi, bunlara sahip olunması, bunların elde edilmesi, nakledilmesi ya da bunların başkalarına temin edilmesi; h) bulaşıcı hastalık ya da mikrop yayma ya da kirletici maddelerin insanlara ya da çevreye zarar vermek amacıyla kullanılması; i) su, enerji ya da temel kaynakların arzına müdahale edilmesi veya bunların dağıtımına engel olunması; j) haberleşme sistemlerine müdahale yoluyla saldırılması; k) yukarıda sıralanan suçları işlemeye yönelik tehditte bulunma; l) terörist bir örgütü yönetme; m) terörist bir örgütü desteklemek, katkıda bulunmak ya da bu örgüt içerisinde yer almaktır (Kedikli, 2006:64). Bu çerçevede 11 Eylül'ün hemen sonrasında yasal anlamda gerekli tedbirleri alan Birliğin terörizme karşı mücadelede somut iradesini ortaya koyduğunu görülmektedir.

Ayrıca AB, Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyi'nin 12 Aralık 2003 Zirvesi'nde, daha önce Genel Sekreter ve Yüksek Temsilci Javier Solana'nın hazırladığı "Avrupa Güvenlik Stratejisi" belgesini onaylayarak, George W. Bush'un, 'Ulusal Güvenlik Strateji'sine' bir cevap verilmiştir. Böylece AB, bir 'Sivil Güç' konumu ile yetinmeyeceğini, dünya güvenlik ve savunma politikasında, dünya düzenin biçimlendirilmesinde ABD ile 'eşit düzeyde' bir aktör olarak rol oynama iradesini ortaya koymuş olmaktadır (Büyükbaş, 2006: 50).

11 Eylül sonrasında ise AB Konseyi, "Terörizm tüm dünyaya ciddi anlamda meydan okumakta ve de AB'nin birincil amacı ve hedefi terörle mücadele olacaktır" diye ifade ederek ABD'nin yanında yer almıştır. Terörle Mücadelede AB Eylem Planının devreye girmiş ve 2004 yılında ise Eylem Planının uygulanmasıyla alakalı olarak Yol Haritası çizilmiştir.

2004 Madrid saldırısı sonucunda ise Terörle Mücadele Deklarasyonu benimsenmiştir. AB Konseyi tarafından ise AB Eylem Planının yeniden gözden geçirilmiştir. Yargıçların ve polislerin ortak soruşturma takımı kurması, ABD ve Europol ile işbirliğinin sağlanması, ayrıca hem AB üye ülkelerin birbiriyle hem de 3. ülkelerle terörle mücadele için koordinasyon ve işbirliğinin kurulması ve Europolun kendi içinde özel anti-terör takımı kurarak ciddi bir faaliyet içine girmesi gibi daha pek çok stratejiler ve önlemler ele alınmıştır.

2005 Londra saldırılarından sonra ise AB acil olarak Avrupa Tutuklama Müzekkeresi, Schengen'in güçlendirilmesi, vize bilgi sistemleri, pasaportlarda biyometrik fotolar, terörün finansmanlanması, radikalleşmenin önlenmesi, ulaşım, ticaret ve depolama gibi faaliyetlerin ciddi anlamda denetlenmesi gibi bir takım önlemler ve tedbirler alınmıştır. 2005 tarihli AB Terörizmle Mücadele Stratejisine göre ise, AB'nin stratejik sorumluluğu "terörizmle, Avrupa'yı daha güvenli yaparak, vatandaşlarına özgürlük, güvenlik ve adalet alanında yaşama hakkı

vererek ve insan haklarına saygılı olarak mücadele etmek"tir. AB'nin terörizmle mücadelede insan haklarına saygı vurgusu yapması, önemli bir ayrıntıdır (Yaldız, 2013:88).

Gene aynı yıl içinde Adalet ve İçişleri Bakanları yeni bir Terörle Mücadele Stratejisi belirlediler. Buna göre terörle mücadeleyi 4 ana gruba ayırdılar: prevent (önleme), protect (koruma), pursue (takip etme/izleme) ve respond (karşılık verme). Bu dört kategori uluslararası, AB arası yakın bir etkileşime vurgu yapmaktadır.

Önleme: radikalleşmeye giden yolları kapatmak ve yok etmek.

Koruma: iletişim ve seyahat gibi alanlarda güvenliğin artırılarak vatandaşların hedef haline gelmesini önlemek.

İzleme: teröristlerin ve örgütlerin seyahat, iletişim ve eylem planlama gibi faaliyetlerini engellemeye veya sekteye uğratmaya çalışmak.

Karşılık verme: terörist saldırılarının sonuçlarını ki bunun içinde zarar ve insan kayıpları girmekte bunların minimize etmeye çalışmak.

Operasyonel anlamda AB'nin terörle mücadelesinde en önemli başarıları Europol, Frontex ve Eurojust gibi kurumları kurmak ve yetki ve görev alanları genişleterek daha verimli ve etkin çalışmalarını sağlamak olmuştur (Casale, 2008:52).

2. AB' NİN TERÖRLE MÜCADELEDEKİ KURUMSAL TASLAĞI/ ÇATISI

Her ne kadar siyasal bir olgu da olsa, terörizme karşı mücadele demokratik bir düzen içerisinde hukuki yöntemlerle yürütülmek zorundadır. Yani, terörizmle mücadele hukuksal bir olaydır ve hukuki dayanakları bulunmak zorundadır. Dolayısıyla, mücadelenin mevcut kanunlar çerçevesinde ve onların uygulanması yoluyla gerçekleştirilmesi beklenir (Kaya, 2005:32).

Avrupa Birliği'nde şu anda terörle mücadele eden kurumlar: Avrupa Komisyonu, Europol, Eurojust. Aslında bu üç kurum hem operasyonel anlamda hem de yasama alanında önemli bir rol oynamaktadırlar. Anti-Terör Koordinatörlüğü, Dış Sınırlarda Operasyonel İşbirliği Yönetimi için Avrupa Ajansı (FRONTEX), Avrupa Ortak Durum Merkezi (SitCen) ise bu görevde etkin ve önemli rol oynayan kurumlardandır.

Bu kurumları, Avrupa Komisyonu, Europol ve Eurojust diye üç ara başlık altında inceleyeceğiz (Casale, 2008:54).

2.1. Avrupa komisyonu (AK)

Avrupa Komisyonu kurucu anlaşmalarla 1950'lerde kurulmuştur. Hükümetlerden bağımsızdır ve görevi AB'nin çıkarlarını bir bütün olarak temsil etmek ve desteklemektir. Yeni AB yasaları için hazırladığı önerileri tasarlayarak bunları Avrupa Parlamentosu'na ve Konsey'e sunmaktadır. (avrupa.info.tr). Komisyon'un rolü ve sorumlulukları, onun AB'nin politika belirleme sürecinin odak noktasında yer almasını sağlamaktadır. Konsey, bir yasal düzenleme yapabilmek için Komisyon'un bir teklif hazırlamasına ihtiyaç duyarken, Komisyon ise tek başına hukuk koyma ve hukuk konulması için teklifte bulunma yetkisine haiz bir organdır. Birlik hukuku temelde Komisyon'un eylemleri ile sürdürülmektedir. AB hukukunun uygulanması ve ortak pazarın bütünlüğü gibi konular Komisyon'un gözetimindedir. Tarım, bölgesel kalkınma, araştırma, eğitimle ilgili karşılıklı değişim ve buna benzer çoğu birlik politikaları, Komisyon tarafından yürütülmekte, yönetilmekte ve geliştirilmektedir (Bozkurt vd, 2012:139).

AK, terörle mücadele politikalarıyla ilgili birçok alanda aktif rol oynamaktadır. Öncelikle AK 3. Sütunun içinde yer alan konuların örneğin terör suçunun tanımlanması veya Avrupa Tutuklama Müzekkeresinin gibi yasama faaliyetlerinin yapıldığı ana mercidir.

Terörle mücadele alanında Komisyonun rolü/çalışması konusunda bir takım eleştiriler mevcuttur. Adalet ve İçişleri alanındaki rollerinin üst üste gelerek ve bu yoğunlukta çalışmaya bırakıldığından AK'nun verimliliği konusunda birtakım şüpheler vardır. Ayrıca tutarlı ve kapsayıcı bir siyasi ajandaya sahip olduğu konusunda ise Avrupalıların kafalarında bir takım soru işaretleri bulunmaktadır. Gerçi AB anayasasının yürürlüğe girmesiyle kurumlar arası daha etkin iş bölümü olacak ve dolayısıyla da 3. sütunun konularında çalışan AB kurumların daha verimli bir şekilde çalışacağını varsayabiliriz. Dahası bu Anayasa ile Komisyon "antlaşmaların gardiyanı" rolüne sahip olacağından, bir üye devleti Adalet Divanına götürme gücü olacağı ifade edilmektedir (Casale, 2008:55).

2.2 Europol

1992 Maastricht Antlaşmasıyla kurulmuştur. Terörizmi de içine alan ciddi organize suçlarla mücadelede üye devletlerin ilgili mekanizmalarının arasındaki işbirliğini sağlamayı ve de geliştirmeyi hedef olarak kurulmuştur. Europol özellikle de uyuşturucu kaçakçılığı, insan kaçakçılığı ve çocuk pornosu, kara para aklama ve terörizm konuları üzerine yoğunlaşmıştır. Bu bağlamda Europol, ulusal mercilerinden gelen istihbarat bilgilerin dağılımı ve toplanmasıyla ilgilenmektedir. Bu bilgileri analiz ederek yukarıda sayılan organize suçlarla mücadele için bir takım stratejiler geliştirmektedir (Casale, 2008:55).

Europol Birliğin dış ilişkilerinde de terörizmle mücadele konusunda yetki sahibidir. Mart 2000'de AB Adalet ve İçişleri Konseyi tarafından Europol'e 23 AB dışı devlet ve 3 uluslararası örgütle anlaşma yapmak için görüşmelere başlama yetkisi verildi. Öncelik ise aday ülkelere, Schengen'e katılan üye olmayan devletlere, İsviçre'ye ve Interpol'e verilecekti. 2004 yılının sonuna kadar, 7 operasyonel, 10 stratejik anlaşma yapıldı. Operasyonel anlaşmalar, kişisel verilerin alışverişine de olanak tanıyordu. ABD ise anlaşma yapılan devletler arasında öncelikli yere sahipti (Ata, 2013:161).

2003 yılından beri Europol'un ana görevlerinden biri olan terörle mücadele bağlamında Counter-Terrorism Unit kurulmuş olup, the Counter-Terrorism Task Force ise 11 Eylül Saldırılarından sonra olası şüpheli teröristler ve terörist gruplar hakkında dataları toplamak ve analiz etmektedir. Hatta Europol bu konuyla ilgili olarak daha bir çok unit / birimler kurmuştur. A Counter-Terrorism Program terörle mücadele bağlamında üye devlet arasında daha iyi bir işbirliği ve koordinasyonu sağlamak için oluşturulmuştur.

Üye devletlerin terörle mücadelede kullanacağı bir takım araçların ve hukuki altyapının sürekli olarak revize edilmesi gibi olumlu sonuçlar da alınmıştır. Fakat diğer taraftan ise, Europol'un gerçek anlamda soruşturma aşamasındaki kurumlara olan yardımı oldukça koruyucu/ protective olarak kalmakta olduğu dile getirilmektedir. Suç soruşturmalarıyla ilgili bilginin gizlilik ve hassaslığı düşünüldüğünde Europol'un yapmış olduğu işleri değerlendirmeye tabi tutmak zor olduğundan gerçek anlamda Europol'un işlerliğini ve etkinliği konusunda bir şey söylemek zordur (Casale, 2008:57).

Europol üyeleri arasında iletişimi sağlayan en önemli unsurlar ise irtibat Görevlileri ve Ulusal Birimlerdir. Konvansiyon'un 4. maddesi uyarınca her üye devletin ilgili madde de sayılan görevleri yerine getirmek amacıyla bir Ulusal Birim oluşturması veya kurması gerekmektedir. Ulusal Birimlerin genel görevi, suç ve suçlularla ilgili olarak ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde istihbarat ve enformasyon toplamak, bunları karşılaştırmak, analiz etmek, geliştirmek ve diğer üye devletlere vermektir. Yani Ulusal Birimler, Europol' ün enformasyon ve istihbarat ihtiyaçlarını karşılarlar. Ancak hemen belirtelim ki, Ulusal Birimler devletlerinin çıkarlarına zarar vereceğini düşündükleri durumlarda hassas bilgileri Europol'e vermeme hakkına da sahiptirler. Diğer taraftan, Ulusal Birimler soruşturma ajansları veya bölümlerince yürütülen operasyonel faaliyetlere de yardımcı olurlar ve bu faaliyetlerin koordinasyonunu sağlarlar.

Europol'un ana problemin ulusal istihbarat servislerinden gelen eksik bilgi akışı olduğu söylenmektedir. Her ne kadar Europol'un bu yetkiyle donatılmasına rağmen ulusal istihbarat birimleri bilginin paylaşımı konusunda çekimser kalmaktadırlar. Dolayısıyla da Europol'un bilgi alış verişi kısıtlı olmaktadır. Bu noktada Avrupa'nın işbirliği için birbirine güven duyması gerekmektedir (Kaya, 2005:41).

2.3. Eurojust

2002 yılı AB Konsey Kararı ile kurulmuş olup üye ülkelerin ulusal yargı mercilerinin birbirleri ile olan iletişimi ve dayanışmayı sağlamak adına bir ağ görevi yapmak için oluşturulmuştur. Soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde ulusal otoriteler arasında birliğini sağlamak ve koordinasyonu geliştirmek Eurojust ana görevlerindedir. Terörle mücadelede Eurojust'ın görevleri: (1) bilgiye ulaşma (2) bilgi transferi (3) bilginin işlenmesi ve de (4) üye devletlere feedback vermektir.

Uygulamaya bakıldığında Eurojust'ın bir kaç bilgiye ulaşmada kısıtlamalarla karşılaştığını söylemek mümkündür (1) Eurojust, bilgi (information) için ulusal otoritelere muhtaç konumdadır. Hem Eurojust'a bilgi akışı yavaş ve kısıtlı hem de üye devletlerin Eurojust'ı bilgilendirmek zorunda olduklarının farkında olmamalarıdır. (2) Soruşturma hakimleri/savcıları bazı üye devletlerde probleme neden olmaktadır. Soruşturma gizliliğinden dolayı söz konusu hakimler/savcılar tam sorumluluk söz konusu olmakla birlikte Eurojust ile veri ve bilgileri paylaşıp paylaşmama kendi inisiyatiflerinde olmasıdır. Bu bağlamda AB ve ulusal kurumlar Eurojust'ın bilgiye ulaşma ve toplayabilme konusunda bir takım düzenlemeler yapılması şarttır.

Diğer bir sorun ise Eurojust'a bilgi akışı olurken üye ülkelerin farklı ulusal sistemleri olmasından kaynaklanan bir sorun vardır. Eurojust'a bilgi akışının çeşidi ve aracı ve seviyesi hakkında çok çeşitli ve farklı sistem ve araçların olmasından kaynaklanan karmaşıklık söz konusudur. Bu problemin çözebilmek için, Eurojust'a hangi seviyedeki bilginin ve hangi bilginin transfer edileceğine dair standart bir prosedür oluşturulması durumunda bu karmaşıklık sorununu ortadan kaldırabilir.

Ayrıca Eurojust'a gelen bilginin veya istihbaratın nasıl işleneceğine dair herhangi bir standart veya ortak bir prosedürün olmaması başka bir eksikliklerdir. Bunun için açık bir politika henüz benimsenmemiştir Bu yüzden de üye ülkelere feedback ve yardım amaçlı işlenen bilginin verilmesi hususu Eurojust'ı zora sokmaktadır. Şuanda Eurojust üye devletlerle güvenli bir iletişimi ne yazık ki mevcut değil. Ayrıca bu kadar bilginin ve istihbaratın analiz edilmesi için gerekli ve yeterli teknik donanım ve yetişmiş eleman gücüne de sahip değildir. Daha güvenli ve daha yakın bir işbirliği Eurojust'ın daha etkin çalışmasına katkıda bulunacaktır (Casale, 2008:58-60).

Eurojust da aynı Europol gibi, görev alanında diğer devletlerle işbirliği anlaşmaları yapabilmektedir. 2009 yılında Eurojust başkan ve başkan yardımcısı tarafından kaleme alınan bir yazıda, insan haklarının korunmasının daha fazla adli işbirliği gerektirdiğini söylemektedirler. Buna göre, birey haklarının korunması işbirliği önünde bir engel değil tam tersine güvenliği sağlamanın ve devletlerin daha etkili ve adil soruşturma yapmak amacıyla işbirliğine gitmelerinin bir aracıdır (Ata, 2013:161).

3. AB'İN TERÖRLE MÜCADELEDEKİ HUKUKİ TASLAĞI/ ÇATISI

11 Eylül, Madrid ve Londra saldırılarından sonra AB terörle mücadele edebilmek için hukuki zeminini hazırlamaya başlamıştır. Terörizmin tanımı ve mücadele için hangi araçların kullanılacağına dair 13 Haziran 2002 tarihli Konsey kararında ele alınmıştır. Aynı zamanda Avrupa Tutuklama Müzekkeresi ve de terörle mücadele için pasaportlarda biyometrik fotoğrafların kullanılması da gündeme alınmıştır.

3.1. Terör tanımı

Terörün tanımıyla ilgili bir kaç sorun mevcut. Birincisi net bir terör suçunun tanımının yapılmasının zorluğu ikincisi ise hem "kita" Avrupa'sının hukuk sistemine uygun hem de "ortak hukuka" göre ortak bir terör tanımının yapılmasının güçlükleri bu sorunlardan bir kaç. 11 Eylül öncesi AB hukukunda terörizm kavramı hukuki bir tanımla olmadan AB raporlarında yer almış Fakat 11 Eylül sonrasında ise bu boşluk doldurularak üye devletler arasında ortak bir tanım için konsensüs sağlanmıştır. Bunu da terör kavramı için minimum kriterler belirleyerek yapmışlardır. Bunlar: "(1) halka ciddi anlamda gözdağı vermek, sindirmeye çalışmak, (2) uluslararası bir örgütün ya da herhangi bir devletin belli bir konuda nasıl tavır alacağına dair zoraki bir yönlendirmeye çalışmak, (3) herhangi bir uluslararası organizasyon ve/ya bir ülkenin sosyal, ekonomik, siyasi ve anayasal altyapısına zarar vermek amacı taşımak".

Bazı uzmanlar tarafından 2002 yılında oluşturulan terör tanımında kullanılan dilin muğlak ve karmaşık olduğuna dair eleştirmektedirler. Ayrıca bazı yazarlar tarafından da bazı durumlarda tersi bir yoruma neden olabileceğinden yeniden tanımlanması hususunda birleşmektedir. Her ne kadar bu kadar eleştiri olsa da 2002 yılında benimsenen terör tanımının Avrupa tarihinde terörle mücadele bağlamında önemli bir yer teşkil etmektedir ve büyük bir adımdır (Casale,2008:61-62).

3.2. Avrupa Tutuklama Müzekkeresi

Avrupa Tutuklama Emri (EAW), 2001 yılındaki New York ve Washington saldırılarından sonra terörizme karşı mücadelede, AB mevzuatının Üçüncü Sütun alanında en yenilikçi ve en önemli yasama araçlarından birisi olmuştur.

Zaten Ekim 1999'da, Avrupa Konseyi Tampere Zirvesi'nde, İspanya ve İngiltere, mahkumların iade ve transferi konusunda ve kişilerin hangi prosedüre göre iade edileceği konusunda AB devlet başkanlarını, bir antlaşma yapmaya ikna etmeye çalışılıyordu. Tampera sonucunda karşılıklı tanıma prensibi hukuk ve cezai müesseselerde adli işbirliğinin mihenk taşı haline gelmesi gerektiği ve yargı mercilerinin diğer aldıkları kararlarda uygulanması gerektiği vurgulanmıştır. En önemli odak noktası ise karşılıklı tanımanın mevzuatın uyum ve harmonisiyle birlikte işbirliğinin kolaylaştırıcısı olarak görülmesidir (Yakut, 2010:120)

Bu program Aralık 2001'de yayınlanarak bir siyasi anlaşmaya ulaşılmıştır EAW "iade edilen" ve "teslim edilen" yerine "teslim" ve "uygulayan" kelimeleri kullanılmıştır (Lagondy, 2004:39-40). Çerçeve Karar nihayet 13 Haziran 2002 tarihinde kabul edilmiştir. Avrupa Tutuklama Müzekkeresi çerçeve kararı 1 Ocak 2004 tarihinde Üye Devletler arasında yürürlüğe girmiştir.

EAW'nin amacı AB ikili iade prosedürlerinin gecikme olmadan, cezai yargılanma amacıyla mahkum ve şüpheli kişilerin tesliminde basitleştirilmiş bir sistem oluşturularak, yargı işbirliğini geliştirmektir. EAW her Üye Devletin ulusal mahkemelerinin kararlarının karşılıklı tanınması ve güvene dayanmaktadır. Bu nedenle, Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği özgürlük, güvenlik ve adalet alanının daha verimli gerçekleştirilmesi açısından, AB yargı işbirliği sistemi olarak EAW esas anılacaktır.

Pratik ve operasyonel düzeyde, Eaw'nin getirilmesinin etkileri çok önemli olmuştur. Gerçekten de, bir ulusal yargı makamı "en az 10 yıl hapis cezası ile cezalandırılanlar için" AB çapında geçerli tutuklama ve iade isteği içeren bir karar (Avrupa Tutuklama Emri) verebilir. Üye Devlet gecikmeksizin teslim etmelidir.

Çerçeve Kararda listelenen suçlar için, çifte suçluluk prensibi kaldırılmış değildir. Ancak AB ülkeleri vatandaşları sadece kendi ülkelerinde değil tüm AB ülkeleri mahkemeleri önünde sorgulanabilir. Eaw Çerçeve Kararı'nın uygulanmasının etkisini değerlendiren 23 Şubat 2005

tarihindeki ilk raporda ulusal yargı makamları arasında yaygın kullanımın elde edildiği görünüyordu.

İkinci daha yeni bir raporda, Komisyon, Üye Devletler tarafından Eaw kullanımı sonucu suçluların kolay iadesinin, önceki konvansiyonel sistemden çok daha kısa sürede olduğu ve ulusal adli makamlar arasındaki kişilerin tesliminin artmış olduğunu vurgulamaktadır. Temel haklar ve iade konusunda Alman Anayasa mahkemesi tarafından alınan karar nedeni ile AB müktesebatı arasında sorunlar da yaşanmaktadır (Casale, 2008:62-66).

3.3. Biyometrik Sistem

Terörle mücadele diğer bir araç ise pasaportlarda yer alan biyometrik sistemdir. Biyometrik sistem bir numune tanımlama sistemi olarak tanımlanabilir. Şöyle ki bir kişiden alınan veri özellikleriyle bir grup oluşturulur ve bu özellikler grubun veri tabanındaki kalıplarla karşılaştırılmaktadır. Sistem doğrulama ve kimlik saptamada kullanılır (Jain vd. , 2004). 2005 yılında Avrupa Komisyonu, Ortak Araştırma Merkezi tarafından kaleme alınan Biyometriğin Etkisi adlı raporda tanımlanarak Avrupa Birliği ülkelerinde yürürlüğe girmiş oldu.

Bunun yanında ses, göz ve parmak izi kişisel özellikler dikkate alınarak bir takım araçlar oluşturulmuş. 2003 yılında Komisyon tarafından 3. ülke vatandaşlarına oturma izni ve vize için biyometriğin yürürlüğe girmesi için bir öneri getirmiş ve 2005 yılında ise Avrupa Konseyi üye ülkelerin ulusal kimlik kartlarında bulunmaları gereken minimum şartları yürürlüğe sokmuştur.

Bu sisteme yapılan bir kaç eleştiri mevcuttur. Birincisi, kişisel özgürlüklerin erozyona uğrama riskinin olmasıdır. Biyometrik sistemin zamanla hayatın her alanına yayılmasıyla kişisel özgürlüklerde kısıtlamalar olacağına dair kaygılar mevcuttur. 2004 yılında Avrupa Parlamentosu raportörlerden biri olan Ole Sorensen tarafından bu biyometrik sistemin kullanılmasını "bir findığı kırmak için balyozun kullanılmasına benzetmiştir. Ayrıca diğer bir kaygı ise biyometrik sistemin 3. kişiler tarafından farklı amaçlar dahilinde kullanılabileceğine dair derin endişeler de mevcuttur. 1995 yılındaki verilerin kullanılmasına ilişkin direktifte kişisel bilgilerin kullanılmasına ilgili genel bir standardın benimsenmektedir. Bu bağlamda 2005 yılında Biyometrik Kimlik Teknolojisi Etiği adlı bir proje başlatılmıştır (Casale, 2008:66-69; Hert, 2005).

SONUÇ

ABD'ye 11 Eylül 2001 terör saldırıları, uluslararası güvenlik sürecinde bir dönüm noktası oldu. Birçok devletlerin politikaları ve karşılıklı ilişkileri değişti. 11 Eylül sonrası Avrupa Birliği terörün yeni bir versiyonuyla, uluslararası terörist gruplarla karşı karşıya kaldılar. Londra ve Madrid saldırılarından sonra AB hem yasal hem de kurumsal anlamda bir takım çalışmalar yaparak terörle mücadele hususunda yakın bir işbirliğine girmişlerdir. Her ne kadar terörle mücadele adına yapılan işlerin bazıları tarafından kişisel özgürlüklerin kısıtlanacağını dile getirilse de tam tersi hem terörle mücadele edilip hem de temel haklara saygıda kusur edilmediği, birey haklarının korunması işbirliği önünde bir engel değil tam tersine güvenliği sağlamanın ve devletlerin daha etkili ve adil soruşturma yapmak amacıyla işbirliğine gitmelerinin bir aracıdır.

KAYNAKÇA

Akgün, B. (2006) . 11 Eylül Sonrasında Dünya, ABD ve Türkiye. Konya: Tablet Kitabevi.

Ata, F. K. , (2013), Avrupa Birliği ve İnsan Hakları, Ankara: Ekinoks Yayın Dağıtım.

Avrupa Birliği Kurumları, <http://avrupa.info.tr/tr/avrupa-birligi/ab-nasil-calisir/avrupa-birligi-kurumlari.html> , (erişim tarihi, 12.12.2016).

Bozkurt, E. ,Özcan, M. & Köktaş, A. , (2012) , Avrupa Birliği Hukuku, Ankara: Yetkin

- Bures, O. , (2006), EU Counterterrorism Policy: A Piper Tiger ? , Terrorism and Political Violence, 18:57-58.
- Büyükbaş, H. , (Ocak –Mart 2006), “Avrupa Güvenlik Strateji Belgesi ve Türkiye”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, , Cilt 61 (1):37-66
- Casale, D. , (2008) ,“EU Institutional and Legal Counter-terrorism Framework”, Defence Against Terrorism Review, Spring, Vol.1 , No. 1: 49-78
- Hert, P. , (2005), Biometrics:legal issues and implications, <http://www.statewatch.org/news/2005/apr/jrc-biometrics-paul-de-hert.pdf> , (erişim tarihi, 10.12.2016).
- Jain, A.K. & Ross, A. & Prabhakar, S. (2004), “An Introduction to Biometric Recognition”, IEEE Transactions on circuits and systems for video technology, Vol.14, No.1 , ss.4-20.
- Kaya, A. , (2003) , “11 Eylül Bağlamında AB'nin Terörizmle Mücadeleye Bakış Tarzı”, Polis Bilimleri Dergisi, , Cilt 5 (1): 75-90
- Kaya, S. , (2005), “Interpol, Europol ve Uluslararası Terörizm” , Journal of Security Strategies (Güvenlik Stratejileri Dergisi), issue: 02 / 2005, pages: 31-49, on www.ceeol.com.
- Kedikli, U. , (2006) , “Avrupa Birliği'nin Terörizmle Mücadele Politikaları ve Hukuki Boyutu”, Uluslararası Hukuk ve Politika, Cilt 2 (7): 54-79
- Lagondy, O. (2004), “Extradition without a Granting Prodecure: The Consept of Surrender” , in Blekxtoon, R., Van Balleji, W. , Handbook on the European Arrest Warrant, Asser Press.
- Sökmen, İ. , (2009), “Ağ Tabanlı Terörist Organizasyonlar: El Kaide Terörist Örgütü”, Stratejik Araştırmalar Dergisi / Journal of Strategic Studies, 1 (4):107-137
- Tangör, B. , Saygın, S. , (2012) , “Avrupa Birliği'nin Terörizmle Mücadele Stratejisi: Yeni Bir Bütünleşme Alanı mı ? “ , Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt 11 (1):85-118
- Yaldız, F. , (2013) , “TE-SAT Raporları ve AB'de Etnik Terörizm” , Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi, , Cilt 4 (1): 81-96
- Yakut, B. , (2010), “AB Ceza Politikalarında Karşılıklı Tanıma ve Harmonizasyon Arasındaki Çekişme” , TAAD, Cilt:1, Sayı:3.